

Zorgen voor zieke kalfjes

Een kalfje ligt er treurig bij in het kalverhok. De oren koud, de neus droog en een dof haarkleed. Wat is er aan de hand? Dierenarts Vanessa Meganck en opfokspecialist Coco Bruyère van Nutrifeed geven allebei tips over het herkennen van de meest belangrijke aandoeningen bij jongvee. Ze beschrijven wat je eraan kunt doen en hoe je de weerstand kunt verhogen.

TEKST ANNELIES DEBERGH

DIARREE

• Wat is het?

Diarree is het gevolg van een verstoring van de vertering door een infectie, verkeerde voeding of een combinatie van beide. Bacteriën, virussen en ook parasieten kunnen kalverdiarree veroorzaken. Ook voedingsfouten zoals te warme of koude melk leiden tot diarree bij jonge dieren. Diarree veroorzaakt uitdroging, wat dodelijk kan zijn voor het kalf.

• Hoe ontdek je het?

Bij een kalf met een vuil achterlijf en dunne tot waterige mest kun je denken aan diarree. Als het kalf tekenen vertoont van uitdroging, is het jonge dier futloos en is de staart nat. Het kalf wil moeilijk of niet drinken, heeft ingezonken ogen en een droge neus.

• Wat doe je eraan?

Geef het kalf zo vaak als mogelijk – minimaal drie keer per dag – elektrolyten om uitdroging te voorkomen. Laat het kalf niet langer dan twaalf uur zonder melk. Het geven van één liter melk, tussen de elektrolytenmaaltijden in, zorgt ervoor dat het kalf sneller geneest.

Bij bepaalde typen van diarree kan vaccinatie van de koeien in de droogstand helpen om de weerstand bij de kalveren te verhogen. De dierenarts kan daar extra raad bij geven.

NAVELONTSTEKING

• Wat is het?

Bij een pasgeboren kalf is de navelstreek een van de belangrijkste ingangspoorten voor ziekteverwekkers. Als ziekteverwekkers opklimmen in de navel, ontstaat een verdikte navel of een ingekapseld navel-abces. Als de bacteriën de bloedsomloop bereiken, kan dit leiden tot een infectie die de gewrichten, het buikvlies, de longen of zelfs de darm kan aantasten.

• Hoe ontdek je het?

Er ontstaat een zwelling ter hoogte van de navel. De verdikking is warm en vaak pijnlijk bij het voelen. In sommige gevallen is er een etterige uitvloeiing zichtbaar. De verdikking in het geval van een infectie voelt eerder hard aan en er kan ook koorts optreden.

• Wat doe je eraan?

Ontsmet de navel van een pasgeboren kalf onmiddellijk na de geboorte met jodiumtinctuur. Pasgeboren kalveren horen thuis in een vers ingestrooide eenlingbox. Het is belangrijk om een navelinfectie vroeg op te sporen. In een vroeg stadium kun je het probleem oplossen met medicijnen. Een therapie met enkele dagen antibioticum en pijnstillers kan helpen.

Bij langere infecties of onvoldoende aanslaan van medicijnen is tussenkomst van de dierenarts nodig.

LONGAANDOENING

- **Wat is het?**

Luchtwegproblemen kunnen veroorzaakt worden door één of meerdere kiemen. Dat kunnen bacteriën, virussen en/of parasieten zijn. Een verminderde weerstand van het kalf of minder optimale omgevingsfactoren, zoals een slecht klimaat of een minder goede huisvesting, spelen een rol.

- **Hoe ontdek je het?**

Kalveren met luchtwegproblemen zijn sloom, hebben een snotneus en een versnelde ademhaling. De dieren hoesten en hebben koorts tot zelfs hoge koorts. Zonder ingrijpen kunnen luchtwegproblemen een chronisch karakter krijgen.

- **Wat doe je eraan?**

Het vaststellen van de oorzaak van de luchtwegproblemen is nodig voor een aangepaste behandeling. Ook voor preventie is het belangrijk om te weten welke infectie speelt. Een slecht stalklimaat geeft bijvoorbeeld sneller aanleiding tot ziekte, maar belemmert ook het herstel. Afhankelijk van de oorzaak van luchtwegproblemen kan vaccinatie mogelijk helpen. Zeker bij pinkengriep is vaccinatie aan te raden, dat geldt zeker voor vleesveebedrijven met witblauw vee.

COCCIDIOSE

- **Wat is het?**

Coccidiose is een infectie die wordt veroorzaakt door een darmparasiet. Coccidiose komt vooral voor bij jonge kalveren en dieren met een slechte weerstand. Vooral wanneer kalveren in groepjes samenkomen bij het spenen, kan bij een hoge infectiedruk klinische coccidiose doorbreken.

- **Hoe ontdek je het?**

De voornaamste symptomen bij coccidiose zijn vaak slimerend. Dieren vermageren, hebben diarree (die in erge gevallen bloederig kan zijn) en een dof haarkleed. Af en toe wordt coccidiose vastgesteld bij oudere runderen. Voor een juiste diagnose is het nuttig om een microscopisch onderzoek van een mestmonster uit te voeren.

- **Wat doe je eraan?**

Voor de behandeling zijn verschillende anti-coccidiose-middelen voorhanden. Bij een vermoeden van coccidiose is het belangrijk om mestmonsters te onderzoeken. Naast de preventieve maatregelen voor coccidiose kun je ook de maatregelen voor het voorkomen van kalverdiarree in het algemeen toepassen (pagina 30).

Kalverspecialist Coco Bruyère over luchtwegproblemen:
'De kalverhokken goed instrooien is een simpele en goedkope manier om longproblemen voor te zijn bij jonge kalfjes'

MYCOPLASMA

• **Wat is het?**

Mycoplasma is een bacterie die uiteenlopende klachten kan veroorzaken. De ernst van de klachten wisselt per bedrijf van mild of matig tot zeer ernstig. Daarnaast kan een mycoplasma-infectie ook zonder symptomen aanwezig zijn, maar bij een weerstandsvermindering van het koppel tot een fikse uitbraak leiden.

• **Hoe ontdek je het?**

Bij jonge kalveren leidt mycoplasma tot luchtweginfecties, ontstekingen van de gewrichten en het middenoor, waardoor het kalf de kop gaat scheefhouden. De ziekte zorgt voor meer sterfte, een verhoogd antibioticumgebruik en een vertraagde groei.

• **Wat doe je eraan?**

Mycoplasma is amper te genezen. Zet daarom in op preventie. Insleep kan plaatsvinden via aankoop van vee, gebruik van besmette, ongepasteuriseerde melk of kleding/laarzen van bezoekers. Positief geteste koeien kun je het beste afvoeren en schakel bij voorkeur over op kunstmelk.

CRYPTOSPORIDIOSE

• **Wat is het?**

Cryptosporidiose is een darmaandoening bij jonge kalveren, veroorzaakt door eencellige parasieten. Cryptosporidiose kan ook in combinatie met virale of voedingsdiarree optreden. Kalveren kunnen de besmetting al kort na de geboorte in de afkalfstal oplopen.

• **Hoe ontdek je het?**

Er ontstaat een milde tot ernstige diarree. De diarree is dun-brijig tot waterig of slijmerig met vlokken en geel-groenig van kleur. Bijmenging met bloed kan eveneens optreden. De kalveren zijn lusteloos, hebben een verminderde eetlust en vermageren. Als het kalf lang diarree heeft, droogt het dier uit. Mestonderzoek bevestigt de diagnose.

• **Wat doe je eraan?**

Kalfjes behandelen met een cryptosporidio-statisch middel helpt de ziekte voorkomen. Biest van voldoende kwaliteit bij de geboorte en de eerste dagen na de geboorte verhoogt de weerstand bij het kalf. Bij een infectie gelden dezelfde maatregelen als bij een klassieke diarreebehandeling.

WERK AAN DE WEERSTAND VAN HET JONGE KALF

De weerstand bij jonge kalfjes is cruciaal om infecties de eerste maanden de baas te kunnen. Zorg ervoor dat weerstand en infectiedruk in balans zijn. Een aantal concrete tips helpen om de kalfjes een prima start te laten maken:

- Zorg voor een goed droogstands-rantsoen met voldoende mineralen en verbeter de kwaliteit van de biest eventueel door de koe tegen bepaalde aandoeningen te vaccineren.
- Laat kalfjes geboren worden in een droge en schone afkalfstal en haal het pasgeboren kalf meteen weg bij de koe. Hygiënisch werken bij het kalven voorkomt vroege infecties.
- Geef het kalf zo snel mogelijk na de geboorte voldoende biest. Probeer het kalf binnen zes uur na de geboorte vier liter biest te geven.
- Niet alleen de eerste dag is belangrijk. Jonge kalfjes krijgen bij voorkeur ook de dagen daarna nog biestmelk van latere melkgiften.
- Bij infecties als mycoplasma of paratuberculose is het verstandig kunstmelk of gepasteuriseerde melk te geven.
- De jongste kalveren zet je best apart in individuele hokken. Strooi elk kalverhok goed op en gebruik eventueel kalverdekjes zodra de dagtemperatuur onder de 15 graden duikt, om energieverlies te voorkomen.
- Zorg dat de kalfjes vanaf de derde dag toegang hebben tot vers drinkwater en krachtvoer. Kalfjes moeten goed groeien.

VERTERINGSPROBLEEM

- **Wat is het?**

Bij jonge kalveren is alleen de lebmaag ontwikkeld. Melk kan alleen in de lebmaag worden verteerd. Als er melk in de pens terecht komt, zal het daar gaan rotten en gisten. Door dat rottingsproces ontstaat voedingsdiarree.

- **Hoe ontdek je het?**

Kalveren met voedingsdiarree vertonen geen koorts, zijn redelijk actief en hebben een goede drinklust. De mest is dun tot zeer dun en mogelijk abnormaal van kleur. De mest stinkt, ruikt zuur en wordt vaker geproduceerd.

- **Wat doe je eraan?**

Kijk naar voedingsfouten, zoals een verkeerde concentratie van poedermelk. Een verkeerde temperatuur van de melk of een onjuiste verstrekking, waardoor de melk in de pens van het kalfje terecht komt en niet in de lebmaag, veroorzaken verteringsproblemen. Geef daarom geen melk via de sonde, alleen biest mag via de sonde.

WORMINFECTIE

- **Wat is het?**

Jongvee dat in de wei loopt, loopt een groot risico om besmet te raken met maagdarmwormen en/of longwormen. De larven worden via het gras opgenomen en maken een trektocht door het lichaam, van de darm naar de longen.

- **Hoe ontdek je het?**

Longworminfecties leiden tot milde symptomen. Hoesten met gestrekte nek is een typisch beeld. Worminfecties leiden tot groeivermindering en ontwikkelingsachterstand, een toegenomen vatbaarheid voor virussen en bacteriën. De dieren zijn mager en hebben een dof haarkleed.

- **Wat doe je eraan?**

Met een aangepast weideregime kunnen veehouders wormbesmettingen in de hand houden. Meestal zul je toch moeten kiezen voor een systeem van periodieke ontworming met ontwormingsmiddelen. Een aangepaste aanpak kan overlegd worden met de bedrijfsdierenarts.

Dierenarts Vanessa Meganck over kalverdiarree:

‘Geef zieke kalfjes zoveel elektrolytenoplossing als ze willen drinken, liefst per beurt twee liter’